

Veier for opplæringsdata i Sveits

SAMMENDRAG

30 June 2025

Kontekst

De siste årene har innsamling og bruk av digitale data i opplæringen blitt stadig viktigere. Denne trenden drives av det iboende potensialet som data fra digitale applikasjoner, blant annet læringsplattformer, har til å transformere overvåkingen og administrasjonen av utdanningssystemer og institusjoner. Slike data kan også brukes til å skreddersy læringsinnhold, metoder, prestasjonsmålinger og opplæringsveier til enkeltelevers spesifikke behov og interesser. Til tross for at man er enige om potensialet, er mange brukere i det sveitsiske skolesystemet fremdeles skeptiske. Skepsisen skyldes i stor grad mangelen på grunnleggende teknisk utstyr, mangelfull kompetanse og for lite klarhet når det gjelder de juridiske aspektene og prosedyrene knyttet til personvern og tilgjengelighet. Skolene og administrasjonene trenger et praktisk rammeverk som sikrer den juridiske integriteten, og som balanserer behovene for informasjonssikkerhet og dataminimering opp mot samfunnets behov for å bruke disse dataene til å forbedre utdanningssystemet og bidra til at elevene lykkes.

Sveits har et desentralisert utdanningssystem, der konføderasjonen og kantonene i fellesskap sikrer opplæringens kvalitet og tilgjengelighet. Kantonene har hovedansvaret for opplæringen i skolen og sørger for at grunnopplæringen er obligatorisk og gratis, og at spesialundervisning blir tilbudt til elevene er 20 år gamle. Kantonene og den føderale regjeringen har et felles ansvar for opplæring etter obligatorisk skole, det vil si videregående skoler, [yrkes- og profesjonsutdanning](#) samt [høyere utdanningsinstitusjoner](#). Desentraliseringen av de offentlige skolebudsjettene er tydelig, ettersom 90 % av finansieringen kommer fra kantonene og kommunene. I saker som krever felles beslutninger samordner kantonene seg på den sveitsiske konferansen for kantonenes utdanningsministre (EDK), der de blant annet tar opp utfordringene med digitalisering og å fremme integrering av IKT i skolesystemet.

[Konføderasjonen og kantonene](#) er også ansvarlige for å overvåke hele det sveitsiske utdanningssystemet, identifisere viktige utfordringer og regelmessig vurdere politiske mål. Denne overvåkingen leder frem til den fireårige utdanningsrapporten, som inneholder data fra forskning, statistikk og administrasjon og dekker alle utdanningsnivåer med unntak av barnehagene. [Swiss Coordination Centre for Research in Education](#) (SCRE) utarbeider denne rapporten, som tjener som en viktig informasjonskilde for alle aktører i utdanningssystemet. Opplæringslovene er hovedsakelig underlagt kantonenes jurisdiksjon, noe som betyr 26 ulike lover for 12-årig skole, med varierende dekning når det gjelder databruk, f.eks. opplæringslovene i [Kanton Zürich](#), [Kanton Bern](#) og [Kanton Vaud](#) som til sammen dekker ca. 40 % av de sveitsiske elevene i det 12-årige skoleløpet.

Den føderale regjeringen og kantonene i Sveits er kjent med kompleksiteten knyttet til databruk i opplæringen og behovet for koordinerte tiltak. De har bedt spesialorganet Educa om hjelp til å utarbeide et grunnlag for fremtidige retningslinjer for databruk.

Dataforvaltning

Forvaltningen av sveitsiske opplæringsdata er regulert både på føderalt og kantonalt nivå, der databruken reguleres av den føderale personvernloven og kantonale lover. Ulike enheter administrerer data for ulike formål, med svært varierende ansvar. Den [sveitsiske utdanningsrapporten](#) utarbeides hvert fjerde år som et viktig verktøy for å vurdere opplæringssystemets prestasjoner.

Deling av data mellom offentlig administrasjon, privat sektor, academia og offentligheten har blitt stadig viktigere. [Det sveitsiske dataøkosystemet](#) har som mål å skape et rammeverk for pålitelige og interoperable datarom slik at man oppnår effektiv datautveksling. Educa utvikler retningslinjer for databruk i utdanningssektoren, med kartlegging av dataveier og støtte til ulike databruksprosjekter.

Prosjektet [Digital Education Data Pathways](#) evaluerer dataveiene i kantonene, spesielt for å utnytte og utvide det eksisterende datapotensialet. Prosjektet [Virtual Educational Observatory](#) er et supplement til dette ved at det gjør datakildene mer synlige. Educa jobber også med en [datasammenslutning i yrkesfagopplæringen](#) for å øke datautvekslingen.

Noen av utfordringene er mangelen på felles dataforvaltning og datastandarder, den føderale strukturen og reservasjoner mot datadeling i administrasjon og utdanningspolitikk.

Regulering og rettigheter innen personvern

Databeskyttelse og -lovgivning i sveitsisk utdanning er regulert både på føderalt og kantonalt nivå. Den føderale personvernloven dekker data nasjonalt, mens de kantonale personvernlovene og opplæringslovene regulerer data lokalt. I september 2023 ble det innført en ny nasjonal personvernlov etter modell av EUs personvernforordning, som medførte betydelige endringer i behandling av personopplysninger og informasjonsplikt.

Educa utvikler retningslinjer for bruk av personopplysninger for hele Sveits for å sikre sikker og etisk databehandling i opplæringen. De tilbyr ressurser og veiledninger om personvern og driver [Edulog](#), et SSO-system (single-sign-on) for skolene, som gir enklere tilgang til nettjenester samtidig som det beskytter digitale aktører. Edulog utvider sine tjenester og har som mål å knytte seg opp mot ID-er for høyere utdanning og en statlig anerkjent digital identitet innen 2026.

Senter for informasjonsteknologi, samfunn og juss ved universitetet i Zürich studerer de [juridiske aspektene av kunstig intelligens i opplæringen](#). KI-verktøy i skolen må følge personvernlovgivningen, sikre dataminimering og åpenhet. Skolene må gjennomføre vurderinger av personvernkonsekvenser (DPIA) for nye behandlingsaktiviteter, spesielt ved bruk av kunstig intelligens (KI).

KI-verktøy bør bare behandle nødvendige data, og skolene må informere elever og foreldre om behandlingen. Datanøyaktighet er avgjørende, fordi feil kan påvirke de personlig tilpassede

læringsmodellene. Datasikkerhetstiltak må innføres for å beskytte mot uautorisert tilgang og datainnbrudd.

Generelt ligger hovedvekten på å balansere fordelene som digitale verktøy og KI gir i opplæringen, med behovet for å beskytte personopplysninger og sikre juridisk etterlevelse. Transparent kommunikasjon, robuste rammeverk for dataforvaltning og grundige vurderinger av personvernprinsippene er essensielt for å fremme innovasjon og samtidig ivareta personvernet.

| Data som brukes til undervisning og læring

I Sveits benyttes det kantonale standardiserte prøver for å vurdere elevenes kompetanse i forhold til målene i de regionale læreplanene. Administrasjonen og bruken av disse prøvene varierer mellom kantonene, der noen administreres av offentlige organer og andre av private selskaper. Resultatene blir formidlet til ulike nivåer i det administrative hierarkiet, fra enkeltelever til kantonale administrasjoner, med varierende detalj- og anonymitetsnivå.

Prosjektet «[Aargauer Lehrmittelsteuerung aus Datenschutzperspektive](#)» analyserer administrasjonen av undervisningsmateriell i Aargau fra et personvernperspektiv. Det understreker behovet for å beskytte personopplysninger når det brukes digitale undervisningsmaterialer og applikasjoner, som kan avsløre personopplysninger om elever og lærere. Prosjektet avdekker utfordringer som usikkerhet knyttet til etterlevelse av personvern og mangel på sentral oversikt over databehandlingen i skolene. Det anbefales å definere ansvarsområder, gjennomføre gjentatte valideringer av bruken og ta hensyn til personvern under implementering og bruk.

Prosjektet «[Intelligent school allocation \(isa\) with opportunity index](#)» undersøker datainnhenting for skole- og klassefordeling. Målet er å skape sosialt blandede skoler ved å optimalisere skolesonene basert på ulike faktorer, som hvor stor elevandel som snakker fremmedspråk og har foreldre med lav utdanning. Verktøyet isa bruker en algoritme for å foreslå tilpasninger i skoleområdene for å balansere klassegruppene og sikre kort og trygg skolevei. Verktøyet legger til rette for manuelle justeringer og umiddelbare vurderinger av klassenes sammensetning.

Generelt understreker disse prosjektene hvor viktig det er å beskytte personopplysninger samt bruke data på en intelligent måte for å forbedre læringsresultatene og sikre etterlevelse av lovkravene. De setter søkelys på behovet for tydelig ansvar, gjentatte valideringer og fokus på datasikkerhet og personvern ved bruk av digitale verktøy og applikasjoner i opplæringen.

Anbefalinger

Dataforvaltning

- Innføre et felles dataforvaltningssystem med klare standarder og retningslinjer for interoperabilitet for å muliggjøre effektiv utveksling av data på tvers av de administrative grensene.
- Styrke koordineringen mellom føderale og kantonale myndigheter for å sikre en enhetlig tilnærming til dataforvaltning, med samordning av personvernlover og utdanningspolitikk.
- Oppmuntre til datadeling og samarbeid mellom offentlig administrasjon, privat sektor, akademia og offentligheten ved å opprette pålitelige og interoperable datarom.
- Investere i prosjekter som tar for seg databruk og gi skolene opplæring og støtte for å hjelpe dem med å forstå og følge kravene i personvernlovgivningen.
- Adressere juridiske og etiske vurderinger, forbedre personvern- og sikkerhetstiltakene og regelmessig overvåke og vurdere dataforvaltningspraksisen for å sørge for etterlevelse og beskyttelse av personopplysninger.

Regulering og rettigheter innen personvern

- Sikre at alle utdanningsinstitusjoner følger den nye nasjonale personvernloven.
- Forbedre åpenheten ved å gi tydelig og tilgjengelig informasjon om databehandlingsaktiviteter til elever, foreldre og lærere.
- Sørge for at personopplysninger behandles på en sikker måte ved å innføre tilstrekkelige tekniske og organisatoriske tiltak. Kreve at skolene og utdanningsinstitusjonene gjennomfører vurderinger av personvernkonsekvenser (DPIA) for nye behandlingsaktiviteter, spesielt ved bruk av kunstig intelligens (KI).
- Tydelig definere ansvaret til ulike interessenter som er involvert i databehandlingen, noe som omfatter skoler, kommuner og leverandører av KI-verktøy. Innføre et juridisk rammeverk som beskriver hver parts forpliktelser og sikrer ansvarliggjøring.

Data som brukes til undervisning og læring

- Innføre enhetlige retningslinjer for bruk og formidling av standardiserte prøvedata for alle kantoner.
- Iverksette robuste tiltak for å beskytte personopplysninger ved digitale undervisningsmaterialer og applikasjoner. Skolene bør sikre etterlevelse av

personvernlovgivningen, særlig når de behandler sensitive personopplysninger. Dette omfatter regelmessige gjennomganger og gjentatte valideringer av applikasjoner.

- Tilby skolene opplæring, informasjonsarrangementer og bevisstgjørende kampanjer for å øke kunnskapen om hvilke krav som stilles i forbindelse med personvern.
- Bruke datadrevne verktøy, som isa-verktøyet, for å optimalisere skole- og klassefordeling. Dette omfatter balansering av klassegruppene, sikre trygg skolevei og skape sosialt blandede skoler. Verktøyet bør oppdateres og gjennomgås regelmessig for å gjenspeile endringer i elevdemografi og skoleinfrastruktur.



Delfinansiert av
Den europeiske union

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.